

C98 – CUL10

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2007-2008

10 januari 2008

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR CULTUUR, JEUGD, SPORT EN MEDIA

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Dirk de Kort tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over het plan om een reeks van 64 klassieke werken uit de Nederlandse en Vlaamse literatuur opnieuw uit te geven

Voorzitter: de heer Dany Vandebossche

Vraag om uitleg van de heer Dirk de Kort tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel, over het plan om een reeks van 64 klassieke werken uit de Nederlandse en Vlaamse literatuur opnieuw uit te geven

De voorzitter: De heer de Kort heeft het woord.

De heer Dirk de Kort: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, in het diepste geheim zou er gewerkt worden aan een groot plan om tussen 2008 en 2016 een reeks van 64 klassieke boeken uit de Nederlandse en Vlaamse literatuur uit te geven. Die reeks zou wetenschappelijk verantwoord moeten zijn en zich ook richten op de gewone lezer en het onderwijs. Het budget wordt geraamd op 16 miljoen euro. Knack.be besteedde zopas een uitvoerige bijdrage aan dit initiatief.

De berichtgeving is gebaseerd op een discussienota die uitgaat van een aantal prestigieuze Nederlandse literair-wetenschappelijke instellingen, waaronder het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds (NLPVF), de Stichting Nederlandse Literaire Klassieken (SNLK), en het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (CTB). In deze nota wordt de realisatie van een groot-schalig wetenschappelijk en educatief verantwoorde canonreeks voorgesteld. De initiatiefnemers willen komen tot een nieuwe format voor “een reeks die de canon van de Nederlandse en Vlaamse literatuur voor een zo ruim mogelijk publiek beschikbaar maakt en die tevens op een toegankelijke wijze in het onderwijs kan worden gebruikt”. De eerste verkennende gesprekken werden al gevoerd en volgens de nota zijn de reacties positief.

Belangrijk is dat de Nederlandse en Vlaamse overheid nauw moeten samenwerken. Dat wordt in de nota “een voorwaarde voor het welslagen van deze onderneming” genoemd.

Mijnheer de minister, hoe staat u tegenover het op zich erg lovenswaardige plan om een reeks van 64 klassieke boeken uit de Vlaams-Nederlandse literatuur uit te geven? Op welke manier zal of kan de Vlaamse Regering dit initiatief steunen? Welke middelen kunnen hiervoor aangewend worden? Welke garanties worden geboden opdat de Vlaamse inbreng in de literaire reeks evenwichtig zal zijn? Worden over het plan besprekingen gevoerd binnen de Taalunie, en welke rol spelen het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) en de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde (KANTL) in dit geheel? Hebt u zicht op de concrete timing van het project?

De voorzitter: De heer Vermeulen heeft het woord.

De heer Jo Vermeulen: Mijnheer de voorzitter, ik ben een beetje verbaasd over de aanhef van de vraag. De heer de Kort zegt dat er ‘in het diepste geheim’ werk wordt gemaakt van een groot plan. Onlangs heb ik van de KANTL een brochure ontvangen met hun visie over de uitgave van klassieke teksten in Vlaanderen. Dat is mee op basis van een aantal initiatieven van minister Anciaux gebeurd. Daarin wordt onder meer verwezen naar dat soort initiatief. Misschien doelt de heer de Kort nog op iets anders. Als dat het geval is, zou ik dat graag vernemen van minister Anciaux.

De voorzitter: Minister Anciaux heeft het woord.

Minister Bert Anciaux: Mijnheer de voorzitter, collega's, de problematiek is bij nader inzien iets complexer dan men zou vermoeden na lectuur van de bijdrage op Knack.be van enkele weken geleden.

Vooreerst wil ik benadrukken dat de status van de discussienota minder formeel en gedragen was dan Knack aangaf. Het betrof hier een intern discussiestuk van het NLPVF. Het is onduidelijk hoe deze nota bij de redactie van Knack terecht is gekomen, aangezien ze niet bedoeld was en is voor publieke verspreiding. Volgens een interne bron bij Knack zou het document anoniem toegestuurd zijn per brief met als poststempel ‘Antwerpen’. Noch mijn kabinet cultuur, noch het VFL waren op het moment van de publicatie in Knack formeel op de hoogte van deze nota. Pas op maandag 10 december 2007 heb ik een nota ontvangen van het NLPVF, die, te oordelen naar de inhoud, daarmee overeenstemde.

Wel was ik op de hoogte dat daarover werd nagedacht door het Huygens Instituut in Den Haag. Het Huygens Instituut richt zich vooral op een wetenschappelijk publiek, maar heeft ook tot doel de belangstelling voor het Nederlandse literaire en intellectuele erfgoed levend te houden bij een breder publiek.

In het voorjaar van 2007 kwam vanuit het Huygens Instituut een eerste aanzet voor de opmaak en ontwikkeling van 100 canontitels uit de Nederlandstalige literatuur. Het vooropgestelde budget bedroeg circa 22 miljoen euro, waarvan het grootste aandeel voor het teksteditiewerk moest worden uitgevoerd door het Huygens Instituut. Het initiatief moet zeker geplaatst worden binnen de publieke discussie die op dat ogenblik in Nederland werd gevoerd over een inburgeringsprogramma en de daarvan afgeleide historische canon.

Mijn kabinet werd op de hoogte gebracht van deze denkoefening door de heer Vanhoutte van het CTB,

een onderdeel van de KANTL. Met het VFL of andere mogelijke Vlaamse en Nederlandse partners werd over deze eerste nota geen overleg gepleegd. Belangrijk is wel dat de nota van het Huygens Instituut, weliswaar enkel informeel, aan de Nederlandse Taalunie werd bezorgd. In deze fase en in de rand van andere gesprekken tussen het CTB en het Huygens Instituut zal er wel over dit project gesproken zijn, maar er is mij geen enkele rapportering daarover bekend, hoewel het kabinet, het VFL en KANTL sinds begin vorig jaar verschillende malen samen hebben vergaderd over een oeuverregeling voor Vlaamse klassieke auteurs.

Samengevat kan ik stellen dat vanuit het Huygens Instituut een denkoefening werd gemaakt die gecommuniceerd werd aan enkele actoren, waaronder het CTB in Gent en de Nederlandse Taalunie. Uit de vaststelling dat deze nota noch geagendeerd werd op de Taalunie, noch onderwerp was van een rapportering vanuit het CTB, leid ik af dat de nota als bijzonder prematuur en informeel kon worden beschouwd.

Los hiervan heeft het NLPVF, de zusterorganisatie van ons VFL, recentelijk na een evaluatie beslist om de verdere uitgave van de Deltareeks in de huidige vorm, stop te zetten wegens de geringe verkoop en het niet bereiken van de doelgroep. De Deltareeks is of was een serie met nieuwe edities van klassieke en oudere werken uit de Nederlandse literatuur. De Deltareeks had tot doel de belangrijkste werken uit de lagelandenliteratuur opnieuw te doen verschijnen in mooi verzorgde, gebonden uitgaven en om ze permanent verkrijgbaar te houden. Sinds 1998 zijn er in de Deltareeks twintig nieuwe edities verschenen van klassieke en oudere werken uit de Nederlandse literatuur, waaronder het Antwerps Liedboek, werken van Guido Gezelle en van Karel van de Woestijne.

Voor de komende vier jaar waren nog tweeëntwintig titels gepland, maar na bijna tien jaar werd vastgesteld dat de reeks slechts zeer ten dele in de opzet is geslaagd. Het publiek dat bereikt werd, was heel klein en in het onderwijs speelde de Deltareeks geen rol van betekenis.

Dat is de reden waarom besloten werd tot een tamelijk radicale koerswijziging en om het beschikbare Nederlandse projectsaldo van ongeveer 500.000 euro aan te wenden voor een inhoudelijk gelijkaardig project, met name het project in de nota van het Huygens Instituut, die door hen werd geaccapareerd, met meer aandacht voor het onderwijs en aangevuld met een marketing- en promotieluik. Het totaalbedrag hiervoor is 16 miljoen euro, gespreid over 8 jaar. Het was deze interne nota die op de Knack-redactie belandde en in eerste instantie bedoeld was om bij de Nederlandse minister Plasterk, verantwoordelijk voor onderwijs en cultuur, te peilen naar de bereidheid tot prioritering en budgetreservering.

De nota werd, opnieuw informatief en informeel, aan de Nederlandse Taalunie bezorgd. Tot nader order werd de

nota niet geagendeerd op het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie en werd er noch met mijn kabinet, noch met het VFL over deze geamendeerde nota overleg gevoerd.

Het VFL-secretariaat heeft na het bericht in Knack van 28 november op eigen verzoek een kopie van deze ontwerpnota ontvangen van het NLPVF. Net zoals bij de initiële nota van het Huygens Instituut is het momenteel niet duidelijk in welke mate het CTB hierover werd geraadpleegd. Op de website van de Deltareeks staat letterlijk dat, in samenspraak met een groot aantal partijen in Nederland en Vlaanderen die zich bezighouden met de Nederlandstalige literaire klassieken, een plan werd gemaakt voor een nieuwe opzet. Naar verluidt klopt dat niet. Het VFL, overigens een medesubsidiënt van de Deltareeks, was niet op de hoogte en het CTB heeft tot op heden geen mandaat gevraagd om te participeren in dit project.

Laat me hoe dan ook nog even stilstaan bij de budgettaire toelichting. Volgens de Taalunie-verdeelsleutel zou Vlaanderen één derde van dit project moeten bijdragen of 700.000 euro gedurende 8 jaren. Ik situeer dit even: het volledige budget van het VFL bedraagt 4 miljoen euro en 700.000 euro staat met andere woorden gelijk aan het VFL-deelbudget voor 100 werkbeurzen. Per deel zouden de kosten voor editiewerk en digitalisering gemiddeld 112.500 euro bedragen, of 2 manjaren, enkel voor loonkosten. Ter vergelijking: momenteel wordt het verzamelde werk van Louis Paul Boon ontsloten en uitgegeven voor een ruim publiek, met een totaal kostenplaatje aan editiewerk en digitalisering van 60.000 euro of 1 manjaar. De Nederlandse Taalunie heeft dit project niet opgenomen in zijn meerjarenplanning en -begroting.

De publieke discussie over de literaire canon leeft nog niet in Vlaanderen. Binnen de CANON Cultuurcel van het ministerie van Onderwijs staat dit op de agenda, maar voorlopig zijn er nog geen concrete initiatieven. Het VFL zal volgende maand een rondetafel over dit thema organiseren met als partijen het onderwijs, de academische wereld, de KANTL, het CTB, Stichting Lezen, uitgeverijen, de openbare bibliotheken (VCOB) en het VFL. Het is de bedoeling om de discussie over de literaire canon te activeren en te situeren binnen de actuele onderwijs-, onderzoeks- en culturele context en om een overleg met Nederland in een volgende fase grondig voor te bereiden, niet om een Nederlands voorstel te becommentariëren, maar ter ontwikkeling van een gemeenschappelijk plan over doel, samenstelling, vorm, uitgave en publieksacties.

Samen met het VFL onderschrijf ik de behoefte aan een geïntegreerd plan voor een Vlaams-Nederlandse literaire canon: wetenschappelijk verantwoord, maar vooral gericht op bereikbaarheid en beschikbaarheid

voor een breed literair publiek en extra aandacht voor de doelgroep onderwijs, zowel binnen de eindtermen secundair onderwijs als binnen het academisch curriculum. Zowel de drager, weze het papier of iPod, als de samenstelling, weze het Vlaanderen of Nederland, verdeling over tijdvakken, genres enzovoort, als de tekst-editorische principes, de productie en promotie zijn noodzakelijk in te vullen aspecten.

Het is belangrijk dat Vlaanderen eerst intern de discussie voert om daarna het gesprek met Nederland aan te gaan. Dan kunnen budgettaire ramingen worden opgemaakt, het werk verdeeld en de inspanningen gespreid. Voor dit werk voor de relatieve literaire eeuwigheid mag snelheid niet voorgaan op kwaliteit. Bovendien moet een dergelijk, grootschalig project op het kruispunt van letteren, wetenschap, onderwijs en participatie geplaatst worden binnen het Vlaams-Nederlands samenwerkingsplatform bij uitstek, namelijk de Nederlandse Taalunie. Ik kijk dan ook uit naar het dossier dat hopelijk op een van de volgende bijeenkomsten van het comité van ministers ter tafel zal komen. Het spreekt vanzelf dat ik deze commissie op de hoogte zal houden. U weet dat ik sinds enkele dagen voorzitter ben en een beleidsplan voor de Nederlandse Taalunie aan het uitwerken ben. Ik zal daar vanzelfsprekend deze discussie voeren.

De voorzitter: De heer de Kort heeft het woord.

De heer Dirk de Kort: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw uitvoerig antwoord. Het was me ook bekend dat het initiatief aanvankelijk was genomen vanuit de Delta-reeks en dat er plannen waren om bij te sturen. Er was ook een artikel verschenen in de Nederlandse Volkskrant op 28 september 2007 waarin de bijsturing was aangekondigd omdat men merkte dat er maar 1000 exemplaren per titel waren verkocht, wat bijzonder weinig is. Buiten het wetenschappelijke moest men zich zeker ook verder naar het onderwijs richten en moest er ook een handelsuitgave aan worden toegevoegd. De discussie moet inderdaad niet verder via de media worden gevoerd, maar via de instanties die u hebt opgesomd.

U merkt op dat er niet te snel mag worden gehandeld. U zegt dat er verder overleg moet gebeuren en u hebt zeker en vast gelijk, maar ik hoop wel dat er een zekere vooruitgang wordt geboekt omdat ik anders vrees dat commerciële partners gedeeltelijk met dit idee gaan lopen. Het zou dan ook spijtig zijn dat er in het geheel geen kwaliteitscontrole kan gebeuren door de overheid. Op die manier zou een minder goede uitgave gebeuren. Deze bekommernis wilde ik meegeven.

Ik ben blij dat u als voorzitter van de Taalunie deze zaak verder ter harte zult nemen.

Minister Bert Anciaux: Mijnheer de Kort, ik kan u geruststellen. Ik denk dat er niet zoveel mogelijkheden

zijn zonder overheidspartners. Ik wil het eerst met alle overheidspartners grondig bekijken. Het is niet omdat we het grondig willen bekijken dat het moet blijven hangen.

De heer Dirk de Kort: Mijnheer de minister, soms gebeurt het dat commerciële kranten de kersen van de taart pikken. Het zou spijtig zijn als het op deze manier gebeurt.

De heer Jo Vermeulen: Ik heb een gelijkaardige bedenking. In de brochure waar ik daarnet over sprak, wordt er verwezen naar de klassieke reeks die een aantal jaren geleden met Het Laatste Nieuws werd verspreid. Wat men daar te lezen kreeg, was niet de Leeuw van Vlaanderen maar de Leeuw van Het Laatste Nieuws. Dat zegt iets over de kwaliteit van de bronnen waarop men zich heeft gebaseerd.

De voorzitter: Het incident is gesloten.
